

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Факультет документальних комунікацій та менеджменту
Кафедра бібліотекознавства і бібліографії

***Звітна наукова конференція
викладачів, аспірантів, співробітників
і студентів РДГУ***

21 лютого 2013 р.

***Секція «Актуальні проблеми
бібліотекознавства і бібліографії»***

УДК 02

ББК 78

З—42

Звітна наукова конференція викладачів, аспірантів, співробітників і студентів РДГУ, 21 лют. 2013 р. Секція «Актуальні проблеми бібліотекознавства і бібліографії» / Рівнен. держ. гуманіт. ун-т. — Рівне : РДГУ, 2013. — 95 с.

Збірник складений на основі матеріалів секції наукової конференції, проведеної кафедрою бібліотекознавства і бібліографії Рівненського державного гуманітарного університету. До нього увійшли тексти і тези доповідей, в яких розглядаються актуальні питання книгознавства, бібліотекознавства і бібліографії в Україні.

Редакційна колегія:

ЖУК В. М. — відповідальний редактор.

Члени редколегії:

ШВЕЦОВА Г. М., ТРАЧУК Л. Ф., МІЛЯСЕВИЧ І. В.

Рекомендовано до друку методичною секцією Ради факультету ДКМ Рівненського державного гуманітарного університету, протокол № 6 від 28 лютого 2013 р.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2013 р.

фахівців бібліотеки (Горун П. Р., Рудник А. М., Зарічнюк В., Кравчук Н. В. та ін.) до рецензування дипломних робіт студентів, а викладачів кафедри — до участі в роботі атестаційних комісій в бібліотеці. Так, з 2005 р. і до теперішнього часу щорічно завідувач кафедрою бібліотекознавства і бібліографії РДГУ Жук В. М. бере участь у роботі атестаційної комісії (на базі РОНМБ) з переатестації бібліотечних кадрів мережі бібліотек лікувальних установ та медичних навчальних закладів м. Рівного та Рівненської області.

Орієнтація кафедри бібліотекознавства і бібліографії РДГУ на потреби сучасної бібліотечної практики, у т. ч. для обслуговування фахівців медичної галузі на Рівненщині привернула увагу до проблеми необхідності надання окремим працівникам мережі медичних бібліотек регіону другої вищої професійної освіти за ліцензованою в РДГУ спеціальністю «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія». Вже зараз на факультеті післядипломної освіти РДГУ за даною спеціальністю успішно навчаються й окремі працівники Рівненської ОНМБ.

Перспективи розвитку співпраці кафедри бібліотекознавства і бібліографії РДГУ з Рівненською ОНМБ пов'язані із завданнями підготовки висококваліфікованих бібліотечних фахівців. Це передбачає розвиток практики проведення цільового набору до РДГУ за спеціальністю «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія»; вивчення потреб та готовності Рівненської ОНМБ до зарахування в штат випускників ВНЗ з освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр», «магістр».

УДК 002.2:001.11

Швецова-Водка Галина

БІБЛІОЛОГІЯ В СИСТЕМІ НАУКОВОГО ЗНАННЯ

Якщо на початку 60-х рр. ХХ ст. книгознавство уявлялося як єдина комплексна наука, то з часом стали переважати його трактування як комплексу самостійних наук. Щоправда, окремі теоретики не розрізняли поняття «комплексна наука» і «комплекс наук». Наприклад, Є. Л. Немировський у 1999 р. визначає книгознавство як «комплексну науку (чи комплекс наук) про книгу і книжкову справу» [2, с. 304]. Автор енциклопедичної статті

викладає тут погляди різних учених. Ймовірно, тому в одному абзаці він називає книгознавство «комплексом споріднених, тісно пов'язаних, відносно самостійних дисциплін т. зв. книгознавчого циклу», до якого входять наука про видавничу справу, наука про поліграфію, про книжкову торгівлю (бібліополія), бібліотечну справу (бібліотекознавство), бібліографію (бібліографознавство), а в іншому — «комплексною суспільною наукою про книгу і книжкову справу», яка «вивчає в історичному, сучасному і прогностичному аспектах письмові і поліграфічні форми семантичної інформації, методи її оброблення, зберігання, пошуку і поширення і звертає особливу увагу на встановлення і теоретичне обґрунтування шляху інформації до споживача-читача» [2, с. 305].

Разом з розвитком уявлень про книгознавство як єдину науку або комплекс споріднених наук відбувається спочатку малопомітне, а потім усе більш явне відособлення, відділення від книгознавства, передусім, бібліотекознавства, а також і бібліографознавства (чи бібліографії). Важливу роль у цьому зіграло подання відповідних дисциплін у номенклатурі наукових спеціальностей. Як відомо, бібліотекознавство і бібліографія (пізніше — бібліографознавство) традиційно були однією спеціальністю, а книгознавство було представлене самостійно в комплексі філологічних наук. Положення не стало яснішим і після того, як книгознавство включили в єдину наукову спеціальність, яка в Україні названа «Книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство».

Ю. М. Столяров аргументує концепцію взаємоперетину книгознавства, бібліотекознавства і бібліографознавства, виділяючи зони подвійного і потрійного перетину двох або трьох названих наук [4]. З положеннями, що висуваються автором, можна було б погодитися, якби зрозуміти, що він називає книгознавством.

Вважаємо, що річ не в тому, яку частину в бібліотекознавстві або в бібліографознавстві складають питання, пов'язані з книгою (виданнями, літературою і тому подібне). Головне — яке місце в системі наук посідають ці дисципліни. Якщо прийняти запропоновану нами структуру інформології — ноокомунікології — документології, а останню розглядати як комплекс наук про документальну комунікацію [7], то в ній слід виділити бібліологію

як комплекс наук про книжкову комунікацію, що забезпечує створення і функціонування книги в суспільстві. Щоб уникнути асоціацій з різними трактуваннями книгознавства, цей комплекс наук краще назвати бібліологією. Останній термін є інтернаціональним, і в цьому його перевага.

Метанауку бібліологічного комплексу (загальне книгознавство) краще назвати по-іншому, наприклад, бібліософія. Бібліософію (від гр. *biblion* — книга і *sophia* — знання, мудрість) Є. Л. Немировський охарактеризував як термін, запропонований колись для позначення комплексної науки про книгу, до складу якої включали «бібліологію, або вивчення книги як літ. явища в теорет. та іст. трактуванні, бібліографію, або опис книг, і бібліотекономію, або вивчення методів збирання, зберігання і використання книг» [1]. Але в наш час бібліософію краще вилучити з числа синонімів до «комплексної науки про книгу» і трактувати її як узагальнювальну наукову дисципліну бібліологічного комплексу.

«Книгознавство» без бібліотекознавства і бібліографознавства — це теж комплекс, але такий, що складається тільки з едіціології [6] і бібліополістики [5]. Можливо, у цьому комплексі є ще й історія книги, оскільки по суті вона є історією видавничої справи. У такому разі книгознавство — це комплекс зовсім іншого обсягу і призначення, ніж охарактеризована вище бібліологія. Воно реально вже існує саме у такому вигляді.

Місце бібліології в системі наукового знання пропонується визначити усередині комплексу документологічних дисциплін, що входять, у свою чергу, в комплекс ноокомунікології. Серед документологічних дисциплін найважливіше значення для бібліології має загальна теорія документології, яка повинна стати метатеорією документальної комунікації.

Проблеми ж бібліософії повинні розглядатися в усіх бібліологічних дисциплінах, тому що немає і не буде якихось сторонніх «бібліософів», окрім фахівців усіх бібліологічних дисциплін. Так само представники бібліології можуть (і повинні) брати участь у розробці проблем документології, ноокомунікології і інформології, оскільки бібліологічні дисципліни існують у межах відповідних наукових комплексів. А. В. Соколов має рацію, коли стверджує, що «розвиток наукових знань приводить до

формування циклів (комплексів) наукових дисциплін», що «некомплексних наук взагалі не буває» [3]. Це означає, що слід усвідомити місце відповідної дисципліни в тому або іншому комплексі наукових знань і сприяти його перетворенню на структуровану систему шляхом формування метатеорії, яка логічно організує зміст відповідного циклу.

Вчений, що пише про загальні проблеми документології, про теорію документа, виступає в цьому разі як документолог. Якщо він пише про проблеми бібліософії (тобто про загальні проблеми бібліології) — як бібліософ. Якщо про проблеми, що стосуються спеціальної бібліологічної дисципліни, — як представник цієї дисципліни (наприклад, бібліотекознавець, бібліографознавець). Усе вищесказане не заважає йому виступати комунікологом — якщо він розглядає проблеми теорії комунікації або інформологом — якщо він пише, наприклад, про природу інформації. Немає ніяких «чистих» інформологів, документологів, бібліософів і тому подібне, які прийдуть вирішувати наші проблеми. Ними повинні стати або вже стали представники конкретних бібліологічних дисциплін.

Викладені уявлення про місце бібліології в системі наукового знання, на наш погляд, не суперечать розробленій іншими авторами загальній теорії книгознавства в широкому значенні цього поняття. Пропонований підхід заснований на теорії соціальної інформаційної комунікації, але можуть бути й інші підходи.

Список літератури

1. Немировский Е. Л. Библиософия / Е. Л. Немировский // Книга : энцикл. — М. : Больш. рос. энцикл., 1999. — С. 78.
2. Немировский Е. Л. Книговедение / Е. Л. Немировский // Книга : энцикл. — М. : Больш. рос. энцикл., 1999. — С. 304—309.
3. Соколов А. В. Многомерная структура книговедческого знания / А. В. Соколов // Книга : исслед. и материалы. — М. : Наука, 2012. — Сб. 98/99. — С. 13—29.
4. Столяров Ю. Н. Методологические проблемы книговедения : (Отклик на статью К. М. Сухорукова. Вместе или порознь : о теории и практике книговедения) / Ю. Н. Столяров // Книга : исслед. и материалы. — М. : Наука, 2012. — Сб. 98/99. — С. 30—48.

5. Шатрова М. Бібліополістика як книгознавча дисципліна / Марина Шатрова // Термінологія документознавства та суміжних галузей знань : зб. наук. пр. / Київ. нац. ун-т культури і мистецтв, Ін-т держ. упр. — К. : [Четверта хвиля], 2012. — Вип. 6. — С. 119—123.
6. Шатрова М. Б. Едиціологія — дисципліна книгознавчого циклу / М. Б. Шатрова // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. — 2011. — № 3. — С. 59—62.
7. Швецова-Водка Г. М. Документознавство : навч. посіб. / Г. М. Швецова-Водка. — К. : Знання, 2007. — 398 с. — (Сер. «Вища освіта ХХІ ст.»).

УДК[002:001.1]:372.8

Шатрова Марина

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ЗА КНИГОЗНАВЧИМ НАПРЯМОМ У РІВНЕНЬСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ ГУМАНІТАРНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

У вищому навчальному закладі (ВНЗ) — Рівненському державному гуманітарному університеті — готують спеціалістів за напрямом «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія». Одним із циклів дисциплін, зазначених у назві спеціальності, є книгознавчий. Всі дисципліни цього циклу в навчальному плані належать до загальнопрофесійних. Адже вони розширюють кругозір майбутніх фахівців, що в результаті повинно сприяти розвитку внутрішнього визрівання спеціаліста. Майбутньому бібліотекарю-бібліографу прищеплюються фундаментальні знання, що необхідні йому для вирішення спеціальних завдань, які може поставити практика роботи не лише у бібліотеці, але й у видавничій чи книготорговельній організації.

Саме книгознавчий напрям підготовки фахівців дає можливість вийти за межі кваліфікації «бібліотекар-бібліограф», що передбачається у навчальному плані вищезгаданої спеціальності.

ЗМІСТ

Жук Вікторія

СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО КАФЕДРИ
БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВА І БІБЛІОГРАФІЇ РДГУ З ОБЛАСНОЮ
НАУКОВОЮ МЕДИЧНОЮ БІБЛІОТЕКОЮ м. РІВНОГО 3

Швецова-Водка Галина

БІБЛІОЛОГІЯ В СИСТЕМІ НАУКОВОГО ЗНАННЯ 4

Шатрова Марина

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ЗА КНИГОЗНАВЧИМ НАПРЯМОМ
У РІВНЕНСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ ГУМАНІТАРНОМУ
УНІВЕРСИТЕТІ 8

Бандилко Лілія

ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «БІБЛІОТЕЧНОГО МАРКЕТИНГУ:
ІСТОРИКО-ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ» 12

Остапчук Юлія

СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ «СОЦІАЛЬНІ
КОМУНІКАЦІЇ» ДЛЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
«КНИГОЗНАВСТВО, БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВО І
БІБЛІОГРАФІЯ» 16

Постельжук Олена

ВЕБ-САЙТ БІБЛІОТЕКИ ЯК РЕЗУЛЬТАТ ЇЇ ІНФОРМАЦІЙНО-
АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 19

Рудіон Юлія

ДОВІДКОВО-БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ФОНД РІВНЕНСЬКОЇ
ОБЛАСНОЇ БІБЛІОТЕКИ ДЛЯ МОЛОДІ 23

Бондар Ірина

ПОВНОТЕКСТОВІ БАЗИ ДАНИХ БІБЛІОТЕК УКРАЇНИ 28

Федорова Марина КРАЄЗНАВЧИЙ ДБА ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ УНІВЕРСАЛЬНОЇ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ ІМ. І. П. КОТЛЯРЕВСЬКОГО	32
Марчук Наталія ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ РДГУ НА ДОПОМОГУ САМОСТІЙНІЙ РОБОТІ СТУДЕНТІВ	37
Купрунець Валентина ПАСПОРТИЗАЦІЯ КНИЖКОВИХ КОЛЕКЦІЙ ТА ЗБРАНЬ РІДКІСНИХ І ЦІННИХ ВИДАНЬ ЯК ФАКТОР ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ІНФОРМАЦІЙНОГО РОЗКРИТТЯ ФОНДІВ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ РДГУ	41
Ковальчук Аліна ВИДАННЯ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ ДІТЕЙ, ЯК ОДИН З НАПРЯМІВ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНИХ ВИДАВНИЦТВ УКРАЇНИ	45
Бужанська Тетяна ЕЛЕКТРОННІ БАЗИ ДАНИХ НА САЙТІ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ УНІВЕРСАЛЬНОЇ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ	49
Павук Світлана СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК ЛЬВІВСЬКОЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ МІСЬКОЇ БІБЛІОТЕКИ ІМ. Л. УКРАЇНКИ	52
Косковецька Віта СУЧАСНИЙ СТАН ДІЯЛЬНОСТІ ШЕПЕТІВСЬКОЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАЙОННОЇ БІБЛІОТЕКИ ІМ. М. КОЦЮБІНСЬКОГО	54
Яцук Марія ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ДОВІДКОВО-БІБЛІОГРАФІЧНОМУ ОБСЛУГОВУВАННІ ВІДВІДУВАЧІВ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ УНІВЕРСАЛЬНОЇ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ	57

Миронюк Александра МАРКЕТИНГ ЯК СТРАТЕГІЧНА ОСНОВА РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ БІБЛІОТЕКИ	59
Войцеховська Марія ДІЯЛЬНІСТЬ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ БІБЛІОТЕКИ ДЛЯ МОЛОДІ ЯК ІНФОРМАЦІЙНОГО ТА ВИХОВНОГО ЦЕНТРУ	63
Жук Валентина СЬОГОДЕННЯ БІБЛІОТЕКИ РІВНЕНСЬКОГО ТОРГОВО-ПРОФЕСІЙНОГО ЛІЦЕЮ	65
Мілясевич Ірина ВОЛИНСЬКА ПРЕСА У ДОРЕФОРМЕННИЙ ПЕРІОД (30-і — поч. 60-х рр. ХІХ ст.)	68
Іконена Тетяна ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ СОКИРЯНСЬКОЇ РАЙОННОЇ БІБЛІОТЕКИ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ	71
Соловей Христина ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ІЗЯСЛАВСЬКОЇ ЦРБ	74
Головчак Марія ІСТОРІЯ І СУЧАСНИЙ СТАН БІБЛІОТЕКИ-ФІЛІЇ № 4 ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ЦБС	77
Романчук Олена ІСТОРІЯ ПЕРШОЇ БІБЛІОТЕКИ В м. НОВОГРАД- ВОЛИНСЬКИЙ	78
Левчук Галина ІСТОРІЯ І СУЧАСНІТЬ БІБЛІОТЕК м. КЛЕВАНЬ РІВНЕНСЬКОГО РАЙОНУ	80

Мосійчук Тетяна ІСТОРІЯ І СЬОГОДЕННЯ МІЗОЦЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ БІБЛІОТЕКИ	82
Трачук Ірина РОЗВИТОК БІБЛІОТЕКИ КРЕМЕНЕЦЬКОГО ОБЛАСНОГО ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ІНСТИТУТУ ім. Т. ШЕВЧЕНКА	84
Пальоха Оксана З ІСТОРІЇ СТАНОВЛЕННЯ БІБЛІОТЕКИ ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕДЖУ ім. А. Ю. КРИМСЬКОГО м. ВОЛОДИМИРА- ВОЛИНСЬКОГО	87